

## SANT FELIU DE ROCABRUNA

Catalunya Romànica, resum

### Situació



Vista exterior de l'església des de llevant. F. TUR

L'església de Sant Feliu és la titular de Rocabruna, poble de l'antic municipi de Beget, el qual l'any 1969 fou incorporat al de Camprodon. El poble és a la capçalera del riu de Beget, el qual en aquest sector és anomenat riu de Rocabruna, al vessant meridional del Montfalgars. L'església, situada a 972 m d'altitud, és al sector nord-occidental, vora el coll de la Boixeda, a l'interfluvi de la riera de Rocabruna i del torrent de les Arçoles, els quals, precisament, s'uneixen sota la muntanya on es troba el temple.

Mapa: 218M781. Situació: 31TDG548877.

Per arribar a Rocabruna cal agafar la carretera comarcal C151, de Ripoll a Coll d'Ares. Uns 3 km després d'haver passat Camprodon, a mà dreta, surt la carretera que amb uns 8 km porta a Rocabruna. L'església és perfectament visible des de la carretera. (JVV)

### Història

En una escriptura de permuta de béns feta entre Bernat, comte de Besalú, i Adalbert, abat de Santa Maria de Besalú, l'any 999, és consignada la cessió per part del comte de lloc de "Pruna" amb la seva església, dedicada a sant Julià, a favor d'aquest abat. Aquest topònim antic ha estat identificat amb Rocabruna, però tanmateix cal dir que al segle següent ja és esmentat amb una grafia semblant a l'actual. D'altra banda, també en l'onzena centúria, l'església apareix esmentada amb l'advocació de sant Feliu, per la qual cosa caldria pensar que —si la identificació de la primera menció és correcta—, aquest temple estigué dedicat durant els primers temps de la seva existència a sant Julià, i que amb posterioritat canvià aquesta advocació per la de sant Feliu. Al final del segle XI, concretament l'any 1097 l'església de "Sancti Felicis de Rochabruna" figura en la donació que féu Arnal de "Petrio" a l'abat i al monestir de Sant Pere de Camprodon, de tots els drets que posseïa en aquesta parròquia, els quals bàsicament consistien en censos, albergues, mals usos, etc. Gairebé un segle més tard, en l'evacuació que Arnal de Llers, senyor del castell de Rocabruna, féu l'any 1159 de diverses esglésies a favor de la Seu de Girona és esmentada, entre d'altres, la de Sant Feliu de Rocabruna. Cal suposar que els senyors del veí castell de Rocabruna exerciren sempre una certa senyoria sobre aquesta parròquia, per tal com, de fet, es trobava dins la jurisdicció de llur fortalesa.

Posteriorment, a les relacions d'esglésies amb rendes pròpies que contribuïen amb el delme al sostenimrnt de les croades, consta els anys 1279 i 1280 l'"ecclesia de Roqua bruna" i "Rocabruna", respectivament.

L'any 1348, en la donació testamentària que Guillermina, veïna de la parròquia de Beget, va fer a diverses esglésies de la contrada, consta que llegà a l'església de Sant Feliu vint-i-cinc sous: "Item dimitto ecclesie Sancti Felicis de Rochabruna viginti quinque solidos..." Així mateix, amb idèntica grafia, aquesta parròquia és esmentada l'any 1362 al Llibre verd de la Seu de Girona, la qual, als nomenclàtors del final del segle XIV és anomenada "Ecclesia parrochialis sancti Felicis de Rocabruna".

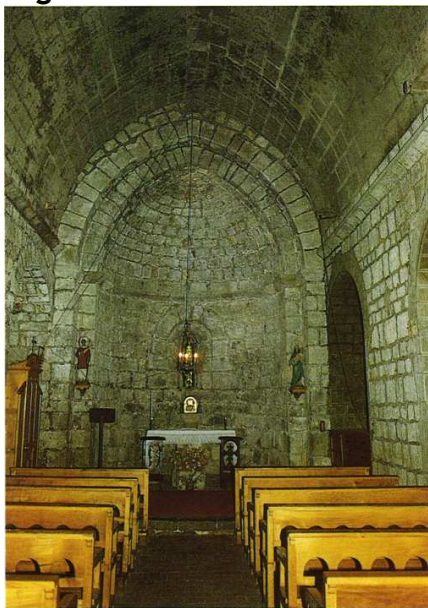
Una interessant notícia documental de l'any 1640 informa que a l'interior de l'església de Sant Feliu, Lluís-Ponç Descatllar, senyor del castell de Rocabruna, va fer establiment emfitèutic als habitants de Rocabruna i a llurs successors dels extensos territoris de la contrada que eren sotmesos a la seva senyoria i que denominaven "comuns".

D'altra banda, en la visita pastoral efectuada l'any 1826 pel bisbe de Girona Dionisio Castaño i Bermúdez, constatem que l'església de Sant Feliu posseïa un altar major molt ben ornamentat, i quatre altars més, tots ells amb ara. També a la mateixa visita hi ha un inventari de la gran

quantitat d'objectes litúrgics de plata guardats a la sagristia, i també de la roba necessària per al servei del culte, de la qual, l'església era suficientment proveïda.

Actualment, l'església parroquial de Sant Feliu de Rocabruna constitueix un notable exemplar del romànic del segle XII, sense restes visibles del temple primitiu, el qual és esmentat, com hem vist, a la fi del segle X. El temple de Sant Feliu fou restaurat l'any 1929, però, malauradament, després de les destruccions de 1936-39, no conserva al seu interior res de remarcable. (MLIR)

### Església



Interior de la nau de l'església, amb la capçalera al fons. A. MARTÍ

L'església de Sant Feliu de Rocabruna és un edifici d'una nau rectangular rematada a llevant per un absis semicircular, que s'obre a la nau per un curt tram presbiteral, format pels plecs del mur que defineixen la gradació d'amplades. La nau és coberta amb una volta de canó seguida, sense arcs torals, de perfil lleugerament apuntat, com la volta absidal, la qual arrenca d'una senzilla motllura de perfil xamfranat, que també recorre el perímetre absidal.

El murs de la nau han estat alterats per l'obertura de capelles buidades al gruix del mur, que han motivat que el tram del mur de tramuntana més proper a l'absis hagi estat objecte de reconstrucció. L'absis és perforat per una finestra de doble esqueixada, amb el vessant exterior format per un profund ressalt. A la façana de ponent hi ha una altra finestra, també de doble esqueixada, com les dues que s'obren a la façana de migjorn, i que han estat alterades per adaptar-les a la decoració de les capelles interiors.

La porta del temple s'obre a la façana de migjorn, prop de l'angle sud-oest, i és formada per dos arcs en gradació, llisos, que emfasitzen, juntament amb una arquivolta semicircular, la porta, rectangular, amb llinda i timpà llis, seguint el tipus de porta que és característic de l'arquitectura de l'Empordà-Rosselló del segle XII. Cal destacar l'existència d'un sòcol motllurat que només abasta l'àmbit de la porta. Sobre la façana de ponent es dreça un campanar, originalment d'espadaña, de dos ulls, però més tard convertit en torre comunidor amb accés exterior per una escala adossada a la façana de tramuntana.

Exteriorment el temple és orfe de tota decoració, llevat de la porta ja descrita, i un fris en dent de serra, sobre cornisa de mènsules, que ornamenta l'absis. El ràfec de la coberta és format per una senzilla motllura xamfranada, que mor al mur de llevant, el qual forma un pinyó sobre la coberta.

L'aparell de tot l'edifici, tant de l'interior com de l'exterior, és format per carreus de pedra calcària ben tallats i disposats molt ordenadament en filades uniformes i irregulars en alçada. Per tot el mur de tramuntana, i part del ponent a la part inferior del mur, hi ha unes filades de petits carreus de pedra sorrenca vermellosa, en treballs escairats, i en filades regulars, amb força morter, que tenen tot l'aspecte de correspondre a una obra anterior a la de l'església actual, que en la seva construcció, que cal situar dins el segle XII, en l'estil més característic de l'arquitectura garrotxina, devia substituir, aprofitant-ne una part, un edifici anterior, probablement del segle XI. (JAA)

### Forja



Detall de la ferramenta de la porta, amb un extrem del passador del forrellat decorat amb un cap d'animal.

F. TUR

A l'església de Sant Feliu de Rocabruna als dos batents de la porta es conserva una ferramenta bastant curiosa.

La componen d'una banda una sèrie de cintes horitzontals de ferro, les quals, clavetejades a la porta, compleixen la funció de subjectar l'estructura dels batents de fusta. L'aspecte funcional d'aquestes bandes de ferro ha estat completat per un interès d'embellir la porta amb elements purament ornamentals.

Quatre d'aquestes bandes horitzontals han estat decorades als seus extrems interiors (els del centre de la porta) per dues espirals que es conformen en una mena de volutes. Unes altres dues bandes, en canvi, presenten als seus extrems interiors una mena de motiu semblant a una flor de lis.

La representació d'elements ornamentals en forma d'espirals o volutes és freqüent en molts conjunts semblants al de Sant Feliu, com ara Sant Andreu de Llorona (Garrotxa), Santa Maria de Borredà (Berguedà) i Sant Andreu de Gurb (Osona), entre d'altres. Pel que fa a la representació de motius en forma de flor de lis, en canvi, no és corrent trobar-los en conjunts ferrats de portes, però sí en objectes litúrgics com els canelobres (Lliri de Sant Martí de Riner i canelobre núm. 4, conservats al Museu Diocesà i Comarcal de Solsona).

La resta dels elements ornamentals de la ferramenta de Sant Feliu és concentrada tant al passador de la porta com a les anelles per les quals llisca. L'extrem de la barra de ferro que actua de passador, corb per la seva funció de mànec, és rematat amb un cap d'animal que, si bé no ha estat gaire definit, recorda els freqüents caps de serp que sovint apareixen a diverses ferramentes d'esglésies catalanes (Sant Bartomeu de Pincaró i Santa Maria d'Agujes, a la Garrotxa i Santa Cecília de Molló al Ripollès). El significat d'aquest animal, relacionat en un primer moment amb connotacions malignes, juntament amb la constant repetició dels seus models, ha donat com a resultat la realització de peces que segurament han perdut part de la simbologia que les configurava. Es tracta, doncs, d'un model estès durant tota l'edat mitjana i per tot arreu, corrent a qualsevol manifestació artística i repetit de manera gairebé seriada.

Tant al llarg de la barra de ferro que actua de passador com a les anelles per les quals llisca han estat fetes, com a únics elements ornamentals, una sèrie de línies sinuoses entretallades i punts, tot a base d'incisions poc profundes.

El tercer element ornamental que hi ha se situa al bell mig del passador, i al llarg de la barra de ferro que el subjecta al pany de la porta. És aquest l'element més curiós de tot el conjunt, ja que consisteix en una mena de dos segells, l'un damunt l'altre, que contenen, dins un cercle el primer i un quadrat el segon, definits a base de punts, una creu i dins els angles que aquesta deixa lliures la representació de l'alfa i l'omega. L'alfa i l'omega, com a principi i fi, constitueixen dos símbols coneguts i proliferats al llarg de tota la cristiandat i sobretot a l'edat mitjana.

Al llarg de la barra de ferro que subjecta el passador al pany de la porta tornen a aparèixer aquelles línies sinuoses que s'estenen tant pel passador com per les anelles que l'acullen.

L'estat de conservació de la ferramenta de Sant Feliu és força bo, i tenint en compte la senzillesa aparent del conjunt, som davant una peça certament curiosa.

La cronologia a la qual pot pertànyer és desgraciadament poc concreta, ja que aquest tipus d'obres solen donar-se tant a l'edat mitjana com a segles posteriors. Malgrat tot, s'inserta dins el que entenem per tradició romànica, tenint en compte els abundosos exemples que es conserven. (LCV)